

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW w WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

ŚLĄSKIE

3157

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO

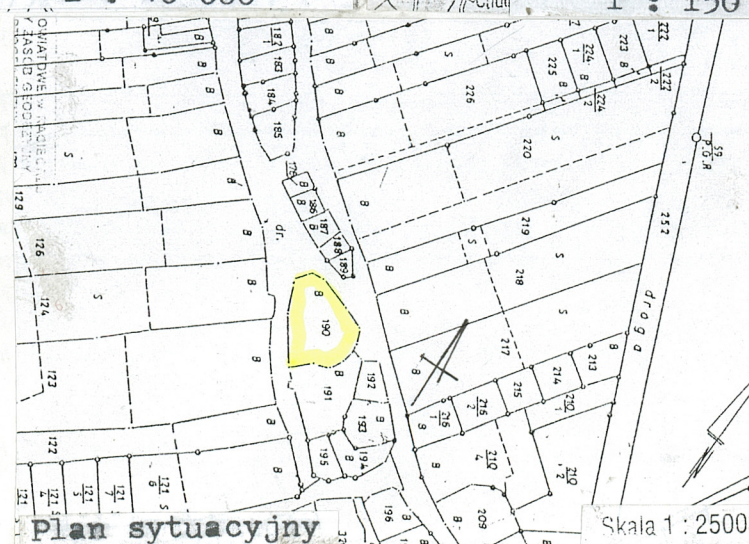
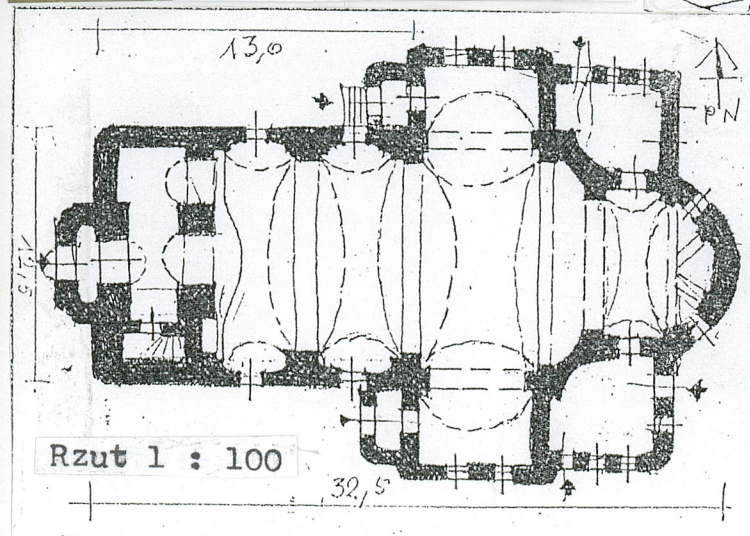
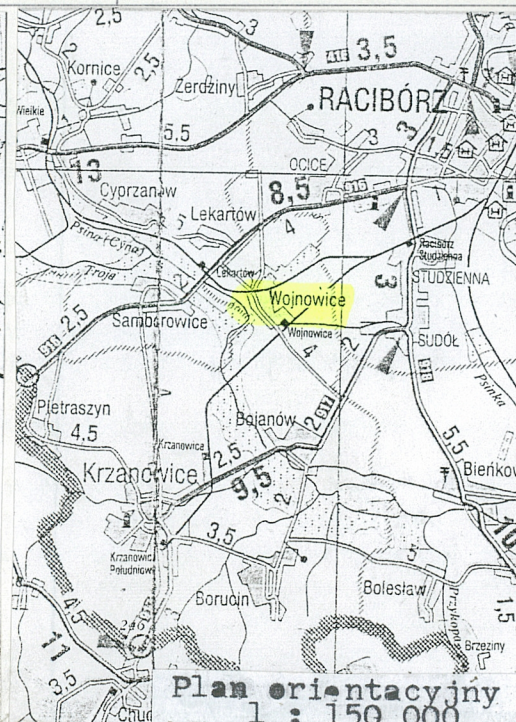
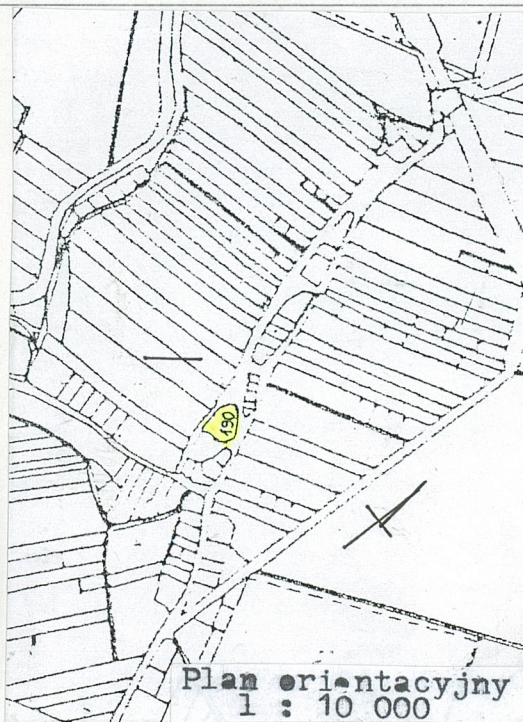
2. Czas powstania

lata 1793-1794

3. Miejscowość

WOJNOWICE

11. Zdjęcie rzut przekrój sytuacja orientacja

4. Adres

Wojnowice
ulica Kietrzańska 48-144
Księga Wieczysta 6

5. Przynależność administracyjna

województwo śląskie

powiat raciborski

gmina Krzanowice

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Woinowitz (do 1938 roku)
Waihendorf (w latach 1938-1945)
Wojnowice (od 1945 roku)

7. Przynależność administracyjna
przed 31 grudnia 1998 roku

województwo katowickie

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka
pod wezwaniem
Podwyższenia Krzyża Świętego
ul. Kietrzańska, 48-144 Wojnowice
Diecezja Opolska

9. Użytkownik i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka
pod wezwaniem
Podwyższenia Krzyża Świętego
ul. Kietrzańska, 48-144 Wojnowice

10. Rejestr zabytków

Nr

Data

A/293/10
A/1708/614/59
19.02.2010r.

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Kościół parafialny w Wojnowicach pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego wzmiankowany jest w 1377 roku.

Obecny barokowy kościół wybudowany został w latach 1793-1794 przez FRANCISZKA BOLIKĄ, budowniczego z Raciborza, przy współudziale mistrza ciesielskiego Franciszka HÜBNERA z Raciborza.

Kościół powiększony został w 1931 roku przez dobudowę transeptu i nowego prezbiterium. Budowla utrzymana w stylu późnego baroku; prezbiterium i transept w stylu neobarokowym.

Z barokowego kościoła zachowane dwa przęsła nawy oraz trzecie od zachodu, mieszczące chór muzyczny i stanowiące podbudowę wieży, objętej bryłą korpusu, z kruchtą w przyziemiu. Kościół orientowany, murowany z cegły i otynkowany.

Przy kościele na odrębnej działce (nr 151) plebania z XIX wieku. W jej pobliżu dawny dom katechetyczny.

Wokół kościoła niewielki cmentarz z XIX wieku, na którym zachowały się nieliczne nagrobki - najstarszy z 1830 roku.

Przy nieruchomości nr 2/4 murowana kapliczka utrzymana w stylu barokowym z figurą świętego Franciszka.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje. Wnętrze wyposażenie instalacje)

Sytuacja

Wieś położona w odległości około 12 km od Raciborza, przy bocznej drodze między wsią Lekartów a Bojanowem. Teren lekko pofalowany, o nielicznym zadrzewieniu. Obszar rolniczy. Południowo-zachodnią granicę wsi stanowi rzeczka Psina (Cyna). Miejscowość zurbanizowana, drogi wewnętrzne asfaltowe, chodniki. Wieś zadbaną.

Kościół zlokalizowany na niewielkim wzniesieniu, otoczony trzema ulicami. Wyniesienie ze spadem w kierunku wschodnim (60 cm). Teren kościoła wydzielony ogrodzeniem, pierwotnie ceglany (zachowane fragmenty od strony północnej), obecnie z pierwotnego dziewiętnastowiecznego ogrodzenia zachowane ceglane słupki, a pola między nimi wypełnione ogrodzeniem metalowym, ozdobnie kutym (od strony północno-zachodniej i od południa); od wschodu - wypełnienie ażurem ceglany. Słupki ogrodzenia z cegły kształtówki. Teren wokół kościoła - od frontu wylewka betonowa, wokół płyty chodnikowej, betonowej. W obrębie terenu kościelnego nowa zielen w postaci pojedynczych srebrnych świerków i innych dekoracyjnych iglaków. Od wschodu wysoki ceglany mur oporowy, oddzielający go od niżej położonej niezagospodarowanej posesji

Konstrukcja, materiał, technika

Fundamenty - ceglane na zaprawie wapiennej

Ściany zewnętrzne i wewnętrzne - ceglane na zaprawie wapiennej i cementowo-wapiennej (część dobudowana, czyli prezbiterium i transept)

Sklepienia, stropy - w nawie - sklepienie żaglaste na gurtach spływających na pilastry z dekoracją stiukową o motywie kampanuli. W prezbiterium - żaglaste wsparte na czterech pilastrach; gurdy tworzą żebra sklepienne. W transepcie - sklepienia jak w nawie. Chór muzyczny wsparty na trójkątkowych pełnych. W zakrystii i kruchcie północnej - stropy masywne, płaskie. W wieży - stropy drewniane, belkowe z podłogą białą

Wieżba dachowa - drewniana, z drewna iglastego. Konstrukcja wieszarowo-zastrzałowa. Helm wieży i sygnaturki z drewna iglastego.

Zastosowano szereg mieczy i zastrzałów oraz krążyn dla uzyskania stosownego kształtu helmu wieży - cebulasty, wieloboczny

Pokrycie dachu - nawa, prezbiterium i transept - dachówka współczesna, ceramiczna, karpiówka. Kruchty - pokrycie blaszane, malowane. Wieża i sygnaturka - blacha malowana

Posadzki, podłogi - Nawa, prezbiterium, zakrystia i kruchty - płytki ceramiczne. Chór muzyczny i wieża - podłogi drewniane, białe. W wejściu na wieżę - płyty kamienne

Otwory - większość otworów okiennych prostokątna z półkolistym zamknięciem. Okna nawy, prezbiterium i transeptu - stolarka metalowa, witraże geometryczne. Stolarka drzwiowa drewniana, płycinowa, o układzie romboidalnym, neobarokowa. Wejście główne - portal zamknięty półkoliście, flankowany pilastrami; drzwi drewniane, klepkowe, dwuskrzydłowe z nadświetlem; w nadświetlu promienisty układ szprosów. Okna korpusu kościoła prostokątne, zamknięte półkoliście. Stolarka metalowa. Witraże o współczesnych motywach geometrycznych. Okrągła blenda w ścianie szczytowej prezbiterium. Kruchty - wszystkie otwory okienne i drzwiowe prostokątne, w prostej tynkowej opasce z kluczem. Stolarka okien drewniana, podział szczeblinami poziomymi i pionowymi. Przeszklenie szkłem zwykłym. Okratowanie metalowe, ozdobne. Drzwi do kruchty południowej jednoskrzydłowe, drewniane, płycinowe, ozdobne. Wewnętrzne wejście na klatkę schodową wieży zamknięte łukiem półkolistym spłaszczonym. Stolarka drewniana, jednoskrzydłowa, płycinowa. Ozdobna metalowa klamka. Wieża - otwory okienne analogiczne, jak w nawie - drewniane, prostokątne, o prostym szczeblionowym podziale, zamknięte półkoliście, ujęte prostą opaską w tynku z kluczem

Schody - schody ogrodzenie jednobiegowe, stopnie kamienne z granitu. Stopnie przed prezbiterium - kamienne, granitowe. Na chór muzyczny - drewniane, wsparte na centralnym drewnianym słupie. Wieża - drewniane, jednobiegowe, typu *drabiniastego*; poręcz drewniana, prosta. Kruchta południowa - kamienne, granitowe, bez poręczy.

Rzut

Kościół jednonawowy z transeptem i owalnie zamkniętym prezbiterium. Z pierwotnego barokowego kościoła w trakcie rozbudowy w 1931 roku zachowano dwa przęsła nawy oraz trzecie od zachodu, mieszczące chór muzyczny i stanowiące podbudowę wieży objętej bryłą korpusu. Obecny rzut to wydłużona, szeroka trójpłaszczyznowa nawa. Od zachodu niewielka kruchta mieszcząca wejście główne. Od wschodu dobudowany transept. Po obu jego stronach (od zachodu i wschodu) parterowe, prostokątne kruchty. Zachodnie, niewielkie mieszczą boczne wejścia do kościoła; wschodnie, stosunkowo obszerne, to zakrystie. Linia nawy przecinając transept szerokimi wnękami, przechodzi w owalny korpus prezbiterium. Wszystkie zewnętrzne naroża budynku zaokrąglone

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
około 5230 m ³	około 590 m ²	sakralne	sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
<ul style="list-style-type: none"> 2000 rok - wymiana pokrycia dachowego nad prezbiterium 		<p><u>Stan techniczny całego obiektu bardzo dobry</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <u>Fundamenty</u> - stan zadowalający <u>Ściany zewnętrzne</u> - stan dobry - wykonano roboty izolacyjne i odwadniające <u>Ściany wewnętrzne</u> - stan dobry <u>Sklepienia, stropy</u> - stan dobry <u>Konstrukcje dachowe</u> - stan dobry - drewno impregnowane <u>Pokrycie dachu</u> - stan zadowalający - pokrycie wymienione (w 2000 roku nad prezbiterium) Wyposażenie - stan dobry Instalacje - stan dobry 	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	
		Bieżąca konserwacja architektury	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numery i miejsce przechowywania)

- Tzw. zielona karta ewidencyjna obiektu (Archiwum Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst

mgr Janusz Prusiewicz, mgr Józef Kowalewski

sierpień 2000 roku

plany, rysunki

mgr Józef Kowalewski

sierpień 2000 roku

zdjęcia, fotografie

mgr Janusz Prusiewicz

sierpień 2000 roku

miejsce przechowywania negatywów

zbiory prywatne autora zdjęć

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISU PRAWA AUTORSKIEGO.

22. Bibliografia

- T. Chrzanowski, M. Kornecki, *Sztuka Śląska Opolskiego*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1974
- *Katalog zabytków sztuki w Polsce*. Tom VII - *Województwo opolskie*; zeszyt 13 - *Powiat raciborski*. Instytut Sztuki PAN - T. Chrzanowski, M. Kornecki, Warszawa 1967
- K. Wicher-Jesionowska, J. Prusiewicz, *Zabytki architektury i budownictwa w Polsce*. Zeszyt 11 - *Województwo Opolskie*, Ośrodek Dokumentacji Zabytków, Warszawa 1972

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

wkładki

1. <i>Miejscowość</i> WOJNOWICE	2. <i>Obiekt</i> KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO	3. <i>Zawartość wkładki</i> Ciąg dalszy punktu 13 - opis obiektu
---	--	---

Bryła

Kościół wolnostojący, dostępny od strony południowej, zachodniej i północnej. Monumentalna bryła kościoła, podkreślona lokalizacją i smukłą wieżą o charakterystycznym cebulastym zwieńczeniu z wysoką latarnią, zamkniętą także wielobocznym helmem - dominuje nad zabudową wsi. Wieża wbudowana w elewację zachodnią, tworzy z nią jednorodną bryłę, flankowaną ramionami transeptu. Wysoki siodłowy dach nawy i prezbiterium o ceramicznym pokryciu stanowi znaczący akcent rozwiązania architektonicznego. Jego strzelistość podkreślają nieco niższe, trójspadowe dachy transeptu i parterowe wschodnie zakrystie (między transeptem a prezbiterium).

Wnętrze

Wnętrze jednawowe, łuk tęczyowy o wykroju łuku pełnego. Wnętrze nakryte sklepieniem żaglastym na gurtach, spływającym na pilastry w typie jońskim, z dekoracją stiukową o motywie kampanuli. Pomiędzy pilastrami w ścianach nawy - płytkie nisze mieszczące okna. Okna i wejścia zamknięte półkoliście. Chór muzyczny wsparty na trzech arkadach filarowych, zamkniętych półkoliście, z parapetem lekko wybrzuszonym o podziałach płycinowych.

Elewacje

Elewacja zachodnia (fasada) - z wieżą występującą przed lico fasady, ujętą powyżej gzymsu koronującego spływami wolutowymi. W przyziemiu wieży portal, zamknięty półkoliście, flankowany pilastrami, zwieńczony uproszczonym belkowaniem i wydatnym gzymsem. Okna prostokątne, zamknięte półkoliście, w obramieniach uszakowych z kluczami. Naroża nawy i wieży podkreślone płaskimi pilastrami. Wieżę wieńczy baniasty helm z latarnią (z 1931 roku), z pokryciem z blachy.

Elewacja południowa i północna (wraz z prezbiterium i transeptem) - jeden poziom gzymsu koronującego. Podział ścian pojedynczymi i parzystymi uproszczonymi pilastrami. Narożniki nawy i transeptu zaokrąglone. Pomiędzy pilastrami okna prostokątne, zamknięte półkoliście, w obramieniach opaskowych z kluczami. W korpusie nawy po dwa, transepcie po dwa i w prezbiterium po cztery. W osi prezbiterium okrągła blenda. Nawa i prezbiterium o wyższej połaci dachowej niż transept. W nich otwory okienne typu *wóle oczy*. Pokrycie ceramiczne (współczesne). Na skrzyżowaniu nawy i prezbiterium sygnaturka, prostokątna, ażurowa, o dachu namiotowym, zamkniętym kulą ze sterczyną metalową (krzyż). Pokrycie trzony sygnaturki i helmu - blacha.

Parterowe kruchty przy elewacji wschodniej - o otworach prostokątnych (drzwi i okna), w obramieniach opaskowych z kluczem. Kruchta południowa - z dwoma otworami drzwiowymi i trzema okiennymi. Kruchta północna - z drzwiami i dwoma oknami tylko w ścianie północnej. Obie kruchty kryte blachą; dachy dwuspadowe o małym spadzie.

Wypożazenie

Ołtarz główny (wykonany w 1931 roku) z wykorzystaniem barokowych i klasycystycznych elementów z końca XVIII wieku, z wolnostojącą mensą sarkofagową, na której przekształcone tabernakulum z rzeźbą Baranka w zwieńczeniu. Za i nad ołtarzem grupa Ukrzyżowania o charakterze barokowym z XIX wieku. Po bokach ołtarza, na konsolach dwie rzeźby aniołów, barokowe z XVIII wieku, pochodzące z kościoła dominikanek w Raciborzu. Ambona barokowo-klasycystyczna z końca XVIII wieku. Rzeźby dwóch aniołów, barokowe z XVIII wieku. Monstrancja fundowana w 1716 roku przez Fr. Antoniego Kurza. Lichtarze cynowe z XVIII/XIX wieku. Rzeźba Chrystusa Zmartwychwstałego z XVIII wieku, dwa konfesjonały neobarokowe, współczesne organy

Instalacje

Elektryczna, wodno-kanalizacyjna, przeciwpożarowa, rynny i rury odprowadzająca wody z połaci dachowych

1. Miejscowość

W O J N O W I C E

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIOŁ PARAFIALNY

P.W. PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚW.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

O p i s - ciąg dalszy poz. 13.

Widok ogólny - elewacja zachodnia.

Elewacja południowa - transept i prezbiterium

Widok ogólny - elewacja wschodnia.

Elewacja północna - transept i prezbiterium.

Elewacja zachodnia-portal główny.

Zakrystia - wewnątrz.

Elewacja połudn.-ogrodzenie, furta.

Elewacja połudn.-zakrystia.

Elewacja zachodnia -ogrodzenie.

1. Miejscowość

W O J N O W I C E

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIOŁ PARAFIALNY
P.W. PODWYŻSZENIA KRZYŻA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

SW. O P I S - ciąg dalszy poz. 13.

Dzwi wejściowe na schody
na poddasze. Płycinowe, ozdobna klamka.

Wieża-klatka schodowa.
Poziom parteru. Metalowa,
kręcona wokół centralnego słupa.

Wieża-klatka schodowa.
Schody drewniane, drabiniaste.

Wieża - schody na wyższe kondygnacje i poddasze. nad nawą.

Więźba dachowa nawy

Nawa główna, widok w kierunku zachodnim/chór muzyczny/.

1. Miejscowość

W O J N O W I C E

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOSCIÓŁ PARAFIALNY P.W.
PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚW.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

O p i s - ciąg dalszy poz. 13.

Nawa główna-widok ogólny na ołtarz główny.

Ołtarz główny wykonany w 1931 r. z wykorzystaniem elementów barokowych i klasycystycznych z końca XVIIIw.

Wnętrze - nawa. Ławki.

Wnętrze, nawa-ambona barokowa
z elementami klasycystycznymi/baldachim/,
z końca XVIII w.

Rzeźba pełna-aniół. Pochodzący wraz
z drugą z kościoła dominikanek
z Raciborza. Barokowe z końca XVIII w.